

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Стаття присвячена визначенню основних тенденцій освіти дорослих в освітній політиці Європейського Союзу. У ній окреслено роль прийнятих офіційних документів як основи та аргументу європейської інтеграції, а також розвитку освіти дорослих як явища освітньої політики Європейського Союзу; означено періоди розвитку освітньої політики Європейського Союзу загалом та освіти дорослих зокрема.

Ключові слова: *освіта дорослих, освіта впродовж життя, міграційні процеси, Римський договір, Програма дій, Лісабонська стратегія.*

Статья посвящена определению основных тенденций образования взрослых в образовательной политике Европейского Союза. В ней обозначена роль принятых официальных документов как основы и аргумента европейской интеграции, а также развития образования взрослых как явления образовательной политики Европейского Союза; определены периоды развития образовательной политики Европейского Союза в целом и образования взрослых в частности.

Ключевые слова: *образование взрослых, образование в течение жизни, миграционные процессы, Римский договор, Программа действий, Лиссабонская стратегия.*

The article is devoted to the definition of the main trends of adult education in the educational policy of the European Union. It outlines the role of official documents adopted as the basis of argument and European integration and the development of adult education as a phenomenon of the educational policy of the European Union; the periods of educational policy of the European Union in general and adult education in particular are listed.

Keywords: *adult education, lifelong education, migration, the Treaty of Rome, the Programme of Action, the Lisbon strategy.*

З огляду на те, що визначальним пріоритетним напрямом створення єдиного європейського освітнього простору в галузі освіти дорослих є розвиток полікультурної освіти вчені, політики, державні діячі у країнах Європейського Союзу наполегливо та плідно працюють над досягненням діалогу та взаєморозуміння між представниками різних культур європейського простору. Об'єднання європейських країн призвело до створення багатомовного середовища та необхідності визначення певних принципів і правил співіснування окремих країн-членів та об'єднання загалом. Виникла необхідність в реалізації організаційних та технічних заходів, в управлінні процесом багатомовності, що дістало назву *multilingualism management* (управління багатомовністю), а також у створенні відповідного «EU language regime» (мовного режиму ЄС). На сьогоднішній день мовна проблематика є окремим пріоритетним напрямом діяльності ЄС, яка має офіційну назву «EU Language Policy» («Мовна

політика ЄС»). У сучасних умовах глобалізації під час міграційних процесів в країнах Європейського Союзу відбувається розширення можливостей для культурообміну в галузі освіти загалом та освіти дорослих зокрема. Відтак, андрагоги країн Європейського Союзу приділяють велику увагу ідеям полікультурності освіти дорослих та розвитку освіти впродовж життя відповідно до національного менталітету й культурних особливостей країн-членів Європейської спільноти. Основними напрямками впровадження засад полікультурності в країнах Європейського Союзу є створення чи реформування освіти дорослих для народних меншин з метою забезпечення для них та їхніх культур рівних можливостей, що і є головною метою, поставленою мультикультурним підходом; а також забезпечення взаємного культурного розуміння та толерантності між представниками різних етнічних (мовних, релігійних, культурних) груп у суспільстві, що досягається реформуванням

навчальних програм, підручників та методів навчання для всієї системи освіти впродовж життя. [5; 253–269]

О.І. Локшина виділяє наступні завдання, що забезпечать підвищення якості та ефективності систем освіти та підготовки майбутніх фахівців у країнах ЄС: підвищення якості та ефективності освіти і професійної підготовки викладачів у країнах-членах ЄС у контексті нових вимог «суспільства знань»; розвиток навичок для суспільства знань; забезпечення рівного доступу до ІКТ; збільшення частки осіб, що займаються технічними та природничими напрямками; ефективне використання ресурсів [3].

Досягнення мети «Покращення рівного доступу до освіти» передбачало виконання таких завдань, як: створення відкритого освітнього простору; додання привабливості освіті; підтримка активного громадянства, рівних можливостей та соціальної злагоди. Вирішення завдання «створення відкритого освітнього простору» передбачало, по-перше, спрощення доступу до освіти усім віковим групам, що планувалось досягти, передусім, шляхом розробки інформаційних та орієнтаційних довідників, і, по-друге, створення системи так званих «мостів» для того, щоб зробити можливим перехід від одного напрямку навчання або однієї системи освіти в іншу – європейці повинні мати змогу накопичувати попередні освітні досягнення та бути впевненими, що одержані кредити та кваліфікації будуть визнані в усьому просторі ЄС.

2007 року більшість програм з освітньої політики ЄС в галузі освіти дорослих та освіти впродовж життя було об'єднано у програму Lifelong Learning Programme («Навчання впродовж життя»), яка розрахована до 2013 року. Програма спрямована на підтримку тих проектів освітніх інституцій, що розвивають взаємодію, кооперацію та мобільність між освітніми та тренінговими системами усередині ЄС з метою одержання ними можливості конкурувати на світовому ринку. У цих програмах велика увага зосереджена на навчанні іноземним мовам.

Історичний розвиток пріоритетних тенденцій освіти дорослих в освітній політиці Євросоюзу, що на пряму пов'язаний з прийняттям важливих офіційних документів, можна означити трьома основними етапами:

I етап. Наслідки Римського договору (1957) стосовно розвитку освіти дорослих.

II етап. Програма дій 1976 року (Action Programme 1976) щодо розвитку освіти дорослих та її наслідки. Прогресивні тенденції в освітній політиці Європейського Союзу відповідно до Єдиного Європейського Акту (Single European Act 1986) у галузі освіти дорослих.

III етап. Лісабонська стратегія 2000 року щодо розвитку освіти дорослих. Всесвітній форум, Дакар (2000). Освітня політика Європейського Союзу щодо освіти дорослих на початку XXI століття.

25 березня 1957 року у Римі було підписано два Римські договори (англ. Treaties of Rome) два основоположні євроінтеграційні договори: «Договір про заснування європейської економічної спільноти» і «Договір про заснування європейської спільноти з атомної енергії». Шість країн-засновниць поставили свої підписи під ними – Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Федеративна Республіка Німеччина та Франція. Згодом після перейменування європейської економічної спільноти на європейську спільноту, згідно з «Договором про Європейський Союз», відповідний Римський договір почали називати «Договором про заснування європейської спільноти». [1; 87–96]

У 1976 році відбулася презентація першої Програми дій, що містить шість пунктів, які стосуються розвитку освіти дорослих: доступ до вищої школи, визнання дипломів, загальні навчальні програми, короткострокові освітні програми, інформаційна політика, Європейський університетський інститут (Європейський університет). [6]

1985 року було проведено Паризьку Міжнародну Конференцію з освіти дорослих, на котру відгукнулися 76 національних комісій. [2; 10] Єдиний Європейський Акт (ЄЄА) (англ. Single European

Акт – SEA) – один з договорів Європейського Союзу, що був підписаний 1986 року на саміті в Люксембурзі, котрий вперше вніс значні зміни до основоположного Римського договору.

Європейський саміт, який пройшов у Лісабоні в березні 2000 р., став поворотним моментом у визначенні політики і практики Європейського Союзу. Його висновки підтверджують, що Європа вже вступила в «епоху знань» з відповідними культурними, економічними та соціальними наслідками. Швидко змінюються звичні моделі освіти, роботи і самого життя. Успішний перехід до економіки і суспільству, що базується на знанні, повинен супроводжуватися процесом безперервної освіти – навчання довжиною в життя (lifelong learning). [4] У Лісабонській стратегії, яка визначила цілі ЄС включно до 2010 року, зазначено важливість посилення географічної мобільності європейців та поліпшення вивчення іноземних мов. Ці цілі стали частиною програми Education and Training 2010 (Освіта та тренінги 2010), яка є компонентом Лісабонської стратегії щодо освіти.

З часу створення Європейського Союзу освіта дорослих як складова освіти впродовж життя стає найвагомішим важелем впливу на життя суспільства, і вона сама зазнає також глибокого реформування. Глобальними тенденціями розвитку європейського освітнього простору стають прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступність освіти для всього населення; зростання ринку освітніх послуг; розширення мережі освіти дорослих та зміна соціального статусу людей, котрі отримують освіту; пріоритетність фінансування освітніх програм для дорослих; постійне оновлення освітніх програм; підвищений інтерес до особливостей роз-

криття здібностей дорослих учнів. Модернізація європейської освіти нерозривно пов'язана з розвитком усього суспільства, характерними рисами якого на сучасному етапі є оновлення структури та змісту освіти дорослих, послідовного впровадження інноваційних технологій навчання.

Література

1. Аметистов Э.М. Современные тенденции развития права европейских сообществ / / Советское государство и право. – 1985. – №7. – С.87-96.
2. Г.В. Веремейчик Европейская политика образования взрослых: субъекты и ключевые события. С.10 http://adukatar.net/wp-content/uploads/2009/12/EU-politik_der_ER.pdf
3. Локшина О.І. Етапи розвитку стратегії Європейського Союзу у галузі освіти. www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/content/07loiuet.html.
4. Меморандум непрерывного образования Европейского Союза Олег ЧИКУРОВ Псковская региональная ассоциация образования взрослых olegch@volny.edu
5. Сисоева С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник / С.О. Сисоева, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. – Рівне: Овід, 2012. – 352 с., С. 253-269.
6. Resolution of the Council and the Ministers of education, meeting within the Council, of December 1976 concerning measures to be taken to improve the preparation of young people for work and to facilitate their transition from education to working life, Official Journal C 308, 30/12/1976 p.0001-0003.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2012